

Waterwoordenboek

aangeslibd land	land dat door slib uit het water is aangegroeid
aanlandige wind	wind die naar het land toe waait
aanslagepeil gemaal	waterstand waarbij het gemaal begint te werken
aanvoeren	door een kanaal of sloot water naar een andere plek laten stromen, eventueel met een gemaal of sluis
aanwakkerende wind	windkracht die sterker wordt
abiotisch	levenloos, tot de niet-levende natuur behorend
absorptie	opname van gas of vloeistof in vaste stof of gas in vloeistof
actief biologisch beheer	ingrijpen in een ecosysteem om het sneller te laten herstellen
actief slib	slib waarin bacteriën en beestjes voorkomen die vuil in het rioolwater als voedsel gebruiken en het zo uit het rioolwater verwijderen
ademhaling	proces in cel van organisme waarbij energie vrijkomt door afbraak van koolhydraten
adsorptie	hechting van gas, vloeistof of opgeloste stof aan vaste stof
aëratietank	tank waarin bacteriën met gebruik van zuurstof afvalstoffen afbreken
aërobe bacteriën	bacteriën die hun voedsel verteren door zuurstofademhaling en die zich voeden met de energie die hieruit ontstaat
aëroob	zuurstofrijk
aërosol	fijne vaste of vloeibare deeltjes die in of via een gas verspreid worden
aanvoergebied	gebied waar het water naar toe stroomt vanaf een bepaald aanvoerpunt
afvoergebied	gebied waaruit het water afstroomt naar een bepaald afvoerpunt
afbraak	fysisch, chemisch of biochemisch proces waarbij stoffen worden afgebroken
afbreekbaarheid van een stof	de mate waarin een stof door micro-organismen of chemische reacties wordt afgebroken
afkalven	instorten of afschuiven van oevers
afscheider	voorziening om regenwater te scheiden van verontreinigingen
afspoeling	stoffen die met de neerslag in het water terecht komen
afstroming	transport van water uit een bepaald gebied
afvalwater	water dat wordt geloosd door huishoudens, bedrijven en instellingen
afvoercapaciteit	maximale hoeveelheid water die een watergang, gemaal of sluis kan passeren
afvoeren	manier waarop water door goten en sloten buiten het gebied wordt gebracht
afvoersysteem	drainagebuizen, greppels, sloten, e.d. voor de afvoer van water
afwatering	afvoer van water via greppels, sloten e.d. naar een lozingspunt
afwateringsgebied	gebied waaruit het water wordt afgevoerd
agrohydrologie	hydrologie die zich richt op de relatie tussen water en (landbouwkundige) plantengroei
algen	één- of meercellige fotoautotrofe organismen
algenbloei	massale toename van algen door voedingsstoffen in het water
algendrijflaag	een kopergroene room op het water door algen die onder het wateroppervlak een dikke laag vormen
algicide	bestrijdingsmiddel tegen algen
ammoniak	kleurloos (stikstof)gas; in water opgelost heet het ammonia
ammonium	stikstofverbinding die in water wordt omgezet in nitriet en nitraat
anaërobe bacteriën	bacteriën die groeien zonder opgeloste zuurstof
anaërobe tank	tank waarin bacteriën zonder gebruik van zuurstof afvalstoffen afbreken
anaëroob	zuurstofloos
analyse	ontleding in bestanddelen voor nader onderzoek
anorganisch	niet organisch
anoxisch	afwezigheid van vrije zuurstof
antagonisme	tegenstrijdige werking van stoffen

aqua	water
aquaduct	ongelijkvloerse kruising van water met een weg of een andere waterloop
aquatisch	betrekking hebbend op het water
aquatiscche ecologie	wetenschap over de relatie tussen organismen en hun omgeving
assimilatie	groei van een organisme door opname van voedingsstoffen
atmosfeer	onderste deel van de dampkring
atroof	voedselarm
autotroof	in staat om zichzelf uit anorganische stoffen op te bouwen
bacterie	microscopische eencellige organismen
bagger	bezinksel bovenop de vaste waterbodem
Beaufortschaal	schaal voor het meten van windsterktes van 0 tot 12
bedrijfswater	gebruikswater op een zuiveringsinstallatie, geen drinkwater
beek	natuurlijke smalle waterloop zonder getij
bekken	natuurlijk of kunstmatig water, gebruikt voor (tijdelijke) opslag
beleid	bestuurlijke keuzes en beslissingen
beleidsplannen	vastgesteld beleid met doelen en benodigde middelen
beluchttingscircuit	aerietank in een zuiveringsinstallatie
bemalingsgebied	gebied waaruit het overtollige water met een gemaal wordt verwijderd
bemonsteren	nemen van een representatief monster voor de analyse van water of slib
benedenloop	deel van rivier in het lage deel van het stroomgebied
beregening	besproeien van het land met grond- of oppervlaktewater
bergbassin	reservoir voor de opslag van water
bergbezinkbassin	een riooloverstort, waarbij water tijdelijk wordt opgeslagen en rioolslib bezinkt
berging	hoeveelheid water in een bepaald gebied
bergingscapaciteit	hoeveelheid water die een bepaald gebied geborgen kan worden
bestemmingsplan	gemeentelijk plan waarin de wijze van gebruik van land en water is vastgelegd
bestrijdingsmiddel	chemisch middel voor het bestrijden van ongedierte of onkruid
bestuurder	iemand die sturing geeft aan een organisatie
bestuursverkiezing	verkiezing van bestuurders, bijvoorbeeld voor het waterschap
bevoeiing	manier waarbij het water over het grondoppervlak naar het gewas stroomt
bevoegd gezag	overheidsorgaan dat een beschikking kan geven of een ander besluit nemen in relatie tot een wet
bezinkbare stoffen	stoffen in het water, die door bezinking kunnen worden verwijderd
bijzondere natuur	levensgemeenschappen die zeldzaam zijn of met zeldzame plant- en diersoorten
binnendijks	aan de kant van het land of het binnenwater
binnentalud	hellend vlak aan de binnenkant van de dijk
binnenwater	water binnen de kustlijn
bio-accumulatie	opiehoping van een moeilijk afbreekbare stof in organismen
biogas	gas dat onder zuurstofloze omstandigheden ontstaat, zoals bij gisten van slib
biologisch afbreekbaar	eigenschap van organische stof om te verteren door micro-organismen
biologisch zuiveren	biologisch afbreekbare verontreinigingen verwijderen met micro-organismen
biologische zelfreiniging	afbraakproces in oppervlaktewater van afvalstoffen door bacteriën
biomassa	hoeveelheid levende materie in een levensgemeenschap
biosfeer	deel van aarde en atmosfeer dat door planten en dieren bezet wordt
biotisch	behorend tot de levende natuur
biotoop	leefgebied voor een groep organismen
blauwalgen	bacteriën die eruit zien als wieren en giftige stoffen produceren
bodem	onder water gelegen grondvlak van een rivier, kanaal, meer, haven, e.d.
bodemdaling	daling van grond, bijvoorbeeld door oxidatie van veen of winning van gas of zout
boezem	met elkaar in open verbinding staande waterlopen en meren voor tijdelijke berging en lozing op het buitenwater

boezempeil	waterstand in de boezem
boezemwater	water in de boezem
botulisme	voedselvergiftiging bij dieren, veroorzaakt door een bacterie
bovenloop	deel van een rivier in het hoge deel van het stroomgebied
brak water	water met een chloridegehalte tussen 300 en 10.000 mg/l
branding	zone waar min of meer voortdurend golven branden
brede kijk	taakuitoefening op een eigentijdse manier, bijvoorbeeld door belangen van natuur, landschap, cultuurhistorie en recreatie in acht te nemen
broeikaseffect	opwarmen van de atmosfeer door toename van koolstof
broek	laag of drassig land, vaak in naamgeving van streek of plaats terug te vinden
bron	plaats waar grondwater aan oppervlakte komt, als beginpunt van een rivier
brug	een constructie waarmee een weg en spoorlijn over water wordt geleid
budget	personele, materiële en financiële middelen voor een plan
bufferzone	strook grond ter bescherming van bijvoorbeeld natte natuurgebieden
bui	korte periode van neerslag
buitenberm	verbreding aan buitenkant van de dijk voor extra steun
buitendijk	dijk die als waterkering dienst doet
buitendijks	tussen het buitenwater en de dijk
buitentalud	hellend vlak van de dijk aan de waterkant
buitenwater	water aan de buitenkant van de dijk
calamiteit	situatie waarbij bijvoorbeeld waterstaatswerken ernstig in gevaar kunnen komen
calamiteitenplan	draaiboek waarin mogelijke acties bij een calamiteit staan vermeld
capaciteit	volume van reservoir of de hoeveelheid die verwerkt kan worden door afvoer
capillair water	water dat in fijne openingen in de bodem boven grondwaterspiegel wordt gezogen
carcinogeen	stof die kanker kan verwekken in mens, dier of plant
chloreren	toevoegen van chloor aan (afval)water voor desinfectie
coliform bacterie	in grote aantallen aanwezig in spijsverteringssysteem van mens en dier (E. coli)
concentratie	sterkte van een oplossing
container	verzamelbak voor restproducten of afval
convenant	overeenkomst om met een vastgesteld gezamenlijk doel op te treden
coupure	afsluitbare opening in waterkering voor een weg of spoorweg
crisisteam	team dat de coördinatie van bestrijding van de crisis verzorgt
cultuurlandschap	door de mens aangelegd landschap
cycloon	tropische wervelstorm
dagelijks Bestuur	bestuur, gekozen uit en door het algemeen bestuur
dam	wal van grond in het water om water te keren, te leiden of te verdelen
damp	gasvormige fase van stoffen als water
dauwpunt	temperatuur waarbij uit vochtige lucht water vrij komt
debiet	vloeistofvolume dat per tijdseenheid door een doorsnede stroomt.
defosfateren	verwijderen van fosfaat uit afvalwater, met chemicaliën of op biologische wijze
delta	armen waarin rivier zich vertakt bij de uitmonding, met het omsloten land
Deltahoogte	hoogte van een waterkering volgens de Deltawet
Deltawet	wet uit 1958 voor de afsluiting van zee-armen tussen Westerschelde en Rotterdamse waterweg en versterking van hoogwaterkering ter beveiliging van het land tegen stormvloeden
denitrificatie	vermindering van nitraat- en nitrietgehalte door vrijkomen van stikstof of distikstofmonoxide
depositie	neerslag, bezinksel
depressie	gebied met lage barometerstand en onbestendig weer
desinfectie	behandeling van afvalwater ter bestrijding van ziekteverwekkende micro-organismen

detectiegrens	minimale concentratie van een stof die te meten is
detergenten	wasmiddelen of andere oppervlakreactieve stoffen
determineren	op naam brengen van organismen
diffuse bron	verspreid voorkomende lozing, zoals uit- en afspoeling van meststoffen
dijk	grondlichaam voor het keren van water
dijkbewaking	bewaking van de dijk door controleurs of sensoren
dijkdoorbraak	situatie waarbij de dijk bezwijkt
dijkgraaf	voorzitter van het bestuur van het waterschap
dijkleger	controleurs die bij hoog water de dijken bewaken, zodat tijdig maatregelen kunnen worden genomen
dijkkring	gebied dat door waterkeringen beveiligd is tegen overstroming
dijkwacht	organisatie belast met dijkbewaking
dimensie	afmetingen van een object, uitgedrukt in bijv. lengte, breedte, hoogte
diversiteit	verscheidenheid van planten en/of dieren
dobbe	door de mens aangelegde kleine plassen, vaak als drenkplaats voor vee
doorspoelen	schoonmaken van riolen of watergangen met een grote hoeveelheid water
doorzicht	zichtdiepte in water, gemeten met een Secchischijf
draaikolk	wervel van een zekere grootte aan het wateroppervlak
drainage	afvoer van water over en door de grond
drijfslag	materiaal, dat aan het oppervlak van een tank of reactor drijft
drijfvuil	afval in oppervlaktewater, slordig en nadelig voor de waterkwaliteit
droogmakerij	polder, ontstaan door drooglegging van een meer of ondiep deel van de zee
droogte	periode van abnormaal droog weer, waardoor gebrek aan water serieuze hydrologische impact heeft in het getroffen gebied
duiker	kokervormige constructie als verbinding van oppervlaktewater
Duitse graad	maat voor de hoeveelheid kalk in (drink) water
duurzame ontwikkeling	zo werken dat volgende generaties niet worden opgezadeld met ongewenste gevolgen van huidige acties
eb	daling van de waterstand na de vloed
ecoduct	passage over of onder een weg voor dieren
ecologie	wetenschap over levende organismen en hun milieu
ecologisch beheer	beheer met handhaving of ontwikkeling van ecologisch waardevol water
ecologische hoofdstructuur	EHS: natuurontwikkelingsgebieden en verbindingszones voor natuur- en landschap
ecologische verbindingszone	structuur die uitwisseling van organismen tussen natuurgebieden mogelijk maakt
ecosysteem	micro-organismen, planten, dieren en hun fysische en chemische omgeving
Eemskanaal	kanaal van Delfzijl naar Groningen
effluent	gezuiverd water van een rioolwaterzuiveringsinstallatie
emissie	lozing van stoffen door diffuse bronnen of puntbronnen
erosie	verplaatsen of wegspoelen van grond en gesteente door wind, water of ijs
estuarium	verbredende riviermond en het aansluitende zeegebied met eb en vloed
eutroof	voedselrijkdom in het milieu, vooral kalk, nitraten en fosfaten
evacueren	tijdelijk weghalen van mensen, dieren en spullen uit een bedreigd gebied
fauna	dierenwereld
flab	floating algae beds: groepen drijvende draadalg
flora	plantenwereld
fluctuatie	verandering van bijvoorbeeld de grondwaterstand
fontein	water dat omhoog wordt gestuwd
fosfaat	meststof uit menselijke en dierlijke uitwerpselen; in water zorgt fosfaat voor groei van algen
fotolyse	afbraak van stoffen door zonlicht

fotosynthese	vorming van organische stof uit koolstofdioxide en water door levende organismen onder invloed van licht
freatisch grondwater	bovenste grondwater
fungicide	bestrijdingsmiddel tegen schimmels
fuik	langgerekt visnet om hoepels, met aan de binnenkant zogenaamde kelen die terugzwemmen van vis bemoeilijken
functie	bestemming van water
fytoplankton	plantaardig plankton
fytotoxine	vergif afkomstig van een plant
gashouder	ruimte waarin biogas bewaard wordt voor verder gebruik
gebiedseigen water	water dat niet van buitenaf wordt aangevoerd, meestal neerslag
gebiedsvreemd water	water dat van buitenaf wordt aangevoerd, meestal met een andere samenstelling
gebotteld water	drinkwater in (plastic) flessen
gebruiksfunctie	bestemming van water
gedraineerd gebied	gebied waar overtollig water met buizen onder de grond wordt afgevoerd
gemaal	pomp waarmee water van een laag peil naar een hoog peil gebracht wordt
gemengd rioolstelsel	rioolstelsel waarin afval- en regenwater samen worden ingezameld en afgevoerd
gemiddelde waterstand	streefpeil van de meest voorkomende waterstand ten opzichte van NAP
geohydrologie	wetenschap die grondwater onderzoekt
geologie	wetenschap van bouw en ontwikkeling van de aardkorst
gescheiden rioolstelsel	rioolstelsel waarin afval- en regenwater gescheiden worden ingezameld en afgevoerd
getij	rijzen en dalen van water door de aantrekkingskrachten van maan en zon.
gistingsgas	biogas dat bij gisten van slib ontstaat
gistingstank	tank waarin door anaëroobe micro-organismen afbraak van slib plaatsvindt
golfbreker	strekdam om de invloed van de golven op de kust te verminderen
golfoverslag	water door golven dat over de kruin van de dijk het achterland inloopt
gracht	gegraven greppel met water, vooral in oude steden
grensbaarde	aanvaardbare hoeveelheid stoffen of fysische verschijnselen
greppel	ondiepe geul voor waterafvoer
grijs water	spoel- en waswater uit keuken, badkamer en wastafels en van wasmachines
grondwater	water onder het bodemoppervlak
grondwaterstand	hoogte van het grondwater ten opzichte van een bepaald niveau
habitat	leefgebied van een soort
handhaving	door overleg en toezicht ervoor zorgen dat de (milieu)regels worden nageleefd
hard water	water met relatief veel opgelost calcium en magnesium
hefbrug	brug die in verticale richting wordt geopend
heffing	vorm van belasting voor een bepaalde dienst
helofyt	moerasplant, waarvan de bladeren en bloemen boven water uitsteken
helofytenfilter	plantenbed van helofyten, dat met behulp van zonlicht het water zuivert
hemelwater	water uit neerslag als regen, sneeuw en hagel
herbicide	chemisch bestrijdingsmiddel tegen planten
herbivoor	planteneter
heteroogeen	met verschillende eigenschappen
heterotroof	de noodzaak van organische stof als energiebron voor o.a. bacteriën
hoge gronden	van nature hooggelegen landschap, niet bedreigd door hoogwater op zee e.d.
homogeen	met dezelfde eigenschappen
hoofdwatergang	grote sloten e.d. die voor de afvoer van overtollig regenwater erg belangrijk zijn
hoogheemraad	historische naam voor een lid van het dagelijks bestuur van een waterschap
hoogheemraadschap	waterschap waarin hoogheemraden het bestuur vormen
hoogwater	toestand van hoge waterstand op de rivier of op zee

hoogwaterpeil	waterstand waarbij schade of ongemak ontstaat door hoogwater
huishoudelijk afvalwater	afvalwater uit de keuken, badkamer of toilet
hydraulische capaciteit	maximale hoeveelheid water die bijvoorbeeld een rioolwaterzuiveringsinstallatie kan verwerken
hydrobiologie	studie van levende organismen in water
hydro-ecologie	studie van de interactie tussen ecologische en hydrologische processen
hydrofiel	liefde met water
hydrofoob	afkeer van water
hydrogeologie	tak binnen de geologie die grondwater onderzoekt
hydrologie	studie van voorkomen, gedrag en chemische en fysische eigenschappen van water
hydrosfeer	water op het aardoppervlak
hypertroof	extreem voedselrijk
IBA-inrichtingen	kleinschalige en individuele behandeling van afvalwater in het buitengebied
ijs	water in vaste vorm door bevrozing
immissie	binnendringen van een stof in een andere stof
incident	onverwachte gebeurtenis met negatief gevolg
indicator	organisme dat de toestand van bepaalde milieuomstandigheden aangeeft
infiltratie	aanvulling van water onder de grond met sloten of buizen
influent	ongezuiverd water dat binnenkomt op een rioolwaterzuiveringsinstallatie
ingeland	eigenaar, huurder of gebruiker van land of gebouw(en) in gebied van waterschap
ingezetene	inwoner van het beheersgebied van het waterschap
inklinking	daling van de grond door daling van de grondwaterstand
inlaatsluis	sluis voor de aanvoer van water
insecticiden	chemisch bestrijdingsmiddel tegen insecten
kadaster	organisatie die onroerende zaken registreert
kade	kleine dijk
kademuur	walbescherming, een muur van gemetselde stenen of gestort beton
kanaal	gegraven grote waterloop voor scheepvaart en watertransport
kanaliseren	bouwen van stuwen en rechte trekken van bochten in een natuurlijke waterloop om het peil te regelen
Keur	regels van het waterschap ter bescherming van waterhuishouding en waterstaatswerken
Keurontheffing	onthefing van bepaalde regels van de Keur
kielzog	streep schuimend water achter een varende schip
klapbrug	brug die draait om een horizontale as
klaren	verwijderen van afvalstoffen uit het water
klimaat	gemiddelde weersituatie over een periode van minstens 30 jaar
klimaatverandering	broeikas effect: verhoging van gemiddelde temperatuur door toename in concentratie van broeikasgassen in de troposfeer door menselijke activiteiten
kolk	klein meertje achter de dijk, ontstaan bij een dijkdoorbraak
kragge	drijvend eilandje van modder en riet in zoet water
krimpwind	wind die van richting verandert tegen de draairichting van de wijzers van de klok in
kroos	naam van verschillende soorten waterplanten
krooshek	constructie van metalen staven bij een gemaal om drijvend vuil tegen te houden
kruin	hoogste punt van de dijk
kunstwerk	technische constructie in weg of water, zoals duikers, stuwen, gemalen
kust	waterkant langs zee
kwaliteit	deugdelijkheid van iets met betrekking tot het gebruik ervan
kwel	water dat uit de grond omhoog komt door hoogteverschillen
kwelsloot	sloot langs de dijk om kwelwater op te vangen

laagwater	laagste getijdestand op zee
lagune	ondiepe plas waar met zonlicht, bacteriën en zuurstof afvalwater wordt gezuiverd
landelijk gebied	alle gebieden buiten stedelijke en glastuinbouwgebieden
landschap	leefomgeving van mensen, gevormd door mens en natuur
laveren	tegen de wind in, beurtelings over beide boegen
legger	register waarin onderhoudsplicht van water e.d. is vastgelegd
letale dosis	hoeveelheid van een giftige stof waarbij organismen sterven
levensgemeenschap	verzameling van verschillende soorten in een biotoop
lijzijde	kant waar de wind niet op staat
loefzijde	kant waar de wind op staat
lozing	afvoer van overtollig water
lozingspunt	plaats waar water in oppervlaktewater terecht komt
maaiboot	vaartuig waarmee water en slootkant gemaaid wordt
maaiveld	bovenkant van een terrein
maalpeil	waterstand waarbij het lozen op de boezem door gemalen wordt gestaakt
maatgevende afvoer	afvoer die bepalend is voor een ontwerp
maatregel	activiteit om het watersysteem op gewenst kwaliteitsniveau te houden of brengen
macrofauna	met het blote oog zichtbare waterdieren
macrofyten	grotere planten in het water en op de oever
maximaal aanvaarde concentratie	Maximaal Aanvaarde Concentratie (MAC) van gas, damp, nevel of stof
meander	natuurlijke bocht in een rivier of beek
melding	klacht of melding over iets dat verband houdt met de taken van het waterschap
mesotroof	matig voedselrijk
meststof	stof die gebruikt wordt op het land om de groei van gewassen te bevorderen
microfauna	microscopisch kleine organismen
micro-organismen	kleine organismen die alleen met een microscoop te zien zijn, zoals bacteriën
microplankton	plankton die met het blote oog niet eenvoudig gezien kan worden
middenloop	gedeelte van rivier of beek tussen bovenloop en benedenloop
milieu	leefomgeving en alles wat voor het leven van organismen van belang is
milieu effect rapportage	MER, studie naar de milieueffecten van ingrepen, processen of inrichtingen
milieuvriendelijk	zonder schade aan het milieu (lucht, water of bodem)
moeras	nat, zacht, laagliggend land
moleculen	combinaties van atomen die bijeengehouden worden door chemische bindingen
monitoring	verzamelen van meetgegevens op een vaste manier
monster	hoeveelheid materiaal voor het verrichten van onderzoek
muskusrat	planteneter die schade veroorzaakt aan gewassen en waterkeringen
nabezinktank	bassin waar door bezinking de bacteriemassa van water wordt gescheiden
NAP	Normaal Amsterdams Peil, in Nederland gebruikt voor hoogtebepaling
natuurlandschap	landschap waarvan de mens niet of nauwelijks invloed heeft gehad op het ontstaan
natuurontwikkeling	gelegenheid geven voor spontaan proces tot ontstaan van levensgemeenschappen
natuurvriendelijke oevers	oevers met een ondiepe 'natte' zone voor oever- en watervegetatie
natuurwaarde	betekenis van een bepaalde configuratie van een ecosysteem
nautisch	betrekking hebbend op scheepvaart of watersport
neerslag	vaste en vloeibare waterdeeltjes, die vanuit de atmosfeer op aarde vallen
neerslagoverschot	verschil tussen netto neerslag en verdamping
nooduitlaat	rioolwerk dat in noodsituaties afvalwater loost op oppervlaktewater
normalisatie	bochtafsnijding in de loop van een rivier of beek
nutriënt	voedingsstof

ocean	grote wereldzee, die 70,8% van de aarde omvat
oever	grens van water en land, deel tussen water en bovenrand is de oever
olieafscheider	toestel om olie af te scheiden van gas of vloeistof
oligotroof	voedselarm
omnivoor	alleseter
onderhoud	instandhouden of herstellen van de kwaliteit
onderstroom	stroming onder de oppervlakte van water
onthefing	toestemming om niet te hoeven voldoen aan wettelijke verplichting
ontpolderen	poldergebied teruggeven aan water
ontwatering	afvoer van water naar stelsel van watergangen
opgeloste stof	stof die opgelost is in een vloeistof
ophaalbrug	brug die draait om een horizontale as
oppervlaktewater	watermassa op het grondoppervlak: sloten en plassen, meren en kanalen e.d.
opstuwen	water tegenhouden door een stuw, een waterkering
opwaaiing	verhoging van waterpeil door de wind
organische stof	materiaal waaruit levende en dode organismen zijn opgebouwd en dat door micro-organismen kan worden afgebroken
organisme	levend biologisch wezen
overlaat	verlaagd stuk dijk voor waterafvoer en ter voorkoming van overlast elders
overstort	constructie in rioolstelsel om bij hevige regenval direct op oppervlaktewater te lozen
overstroming	onder water raken van gebieden die normaal niet onder water staan
ozonlaag	laag in de stratosfeer ter bescherming tegen schadelijke UV-zonnestraling
paaien	paren en kuitschieten bij vissen
pakijs	op en over elkaar geschoven drijfijis
Pampus	zandbank voor Amsterdam
papijs	brij van ijs en sneeuw
Parameter	chemische of fysische norm voor het beoordelen van water of baggerslib
Parasiet	organisme dat zijn voeding haalt uit een ander organisme en hiervan profiteert ten koste van dat andere organisme
passief beheer	middelen als wetgeving, vergunningen, schouw, onderzoek e.d.
pathogenen	ziekteverwekkende organismen
peil	de waterstand ten opzichte van bijvoorbeeld NAP
peilbeheer	vaststellen en handhaven van waterstanden in rivieren, beken en sloten
peilbesluit	bestuurlijk besluit over de waterhoogte in sloten e.d.
peilbuis	buis waarin de grondwaterstand kan worden gemeten
peilgebied	cluster van gebieden waarin dezelfde waterstand wordt nagestreefd
peilschaal	schaal waarop de waterstand kan worden afgelezen
percolaat	water dat door vervuild materiaal, bijvoorbeeld afval, is gestroomd
persistent	moeilijk afbreekbaar
persleiding	leiding waardoor met pompen (afval)water wordt gepompt
pesticide	chemisch middel ter voorkoming, vernietiging en beheersing van plantenziektes
pH	concentratie van waterstofionen, zuurgraad genoemd
pier	in zee stekend wandelhoofd of lange steiger
(pingo)ruine	ven, aan het einde van de ijstijd ontstaan door smelten van ijsklomp in de grond
piscivoor	viseter
plankton	levende planten of dieren die in het water zweven of drijven en zich niet zelfstandig kunnen voortbewegen
plasberm	bodembekleding met riet, rijshout, puin e.d. tegen de werking van water
plas-dras-zone	brede moerassige oever, ongeveer op waterniveau
polder	gebied dat door een waterkering beschermd is tegen water van buiten en waarbinnen

	de waterstand geregeld kan worden
polderpeil	vastgesteld peil in een polder dat door de beheerder wordt nagestreefd
polychloorbifenyyl (PCB)	giftige chemische verbindingen die o.a. voorkwamen in bestrijdingsmiddelen
polycyclische aromatische koolwaterstof (PAK)	giftige teerachtige stof, bijvoorbeeld ter bescherming van hout en ter voorkoming van roestvorming en aangroei van algen
populatie	verzameling individuen van dezelfde soort in een bepaalde omgeving
potklei	in Noord-Nederland voorkomend uiterst fijne, donkere, taaie en kalkrijke klei
precipitatie	neerslag van in water opgeloste verbindingen
predatie	het opgegeten worden door een ander organisme
predator	dier dat zich voedt met andere dieren
priel	kleine geul in waddegebied
primaire productie	opbouw van organische stof door planten met behulp van zonlicht
primaire waterkering	waterkering ter bescherming tegen zee- of rivierwater
proces-verbaal	schriftelijke verklaring over de toedracht van een vermeend strafbaar feit
profiel	doorsnede van een sloot of dijk in de lengte, de breedte of de hoogte
protozoa	kleine eencellige dierlijke organismen
radioactiviteit	spontaan verval in de kern van een atoom met als resultaat straling
ramp	ernstige gebeurtenis, met bedreiging van leven, gezondheid en belangen van mensen
reaeratie	opname van lucht of zuurstof in water
rechteroever	oever aan de rechterkant van de waterloop, stroomafwaarts kijkend
recirculatie	terugvoeren van bijvoorbeeld slib of water naar een punt eerder in het proces
recreatievaart	waterrecreatie of watersport met een pleziervaartuig
reddingsboei	voorwerp van kurk of ander drijvend materiaal om aan drenkelingen toe te werpen
reducent	organisme dat complexe organisch materiaal afbreekt tot eenvoudig anorganisch materiaal
refugium	toevluchtsgebied voor planten of dieren
regen	neerslag in de vorm van vloeibare waterdruppels groter dan 0.5 mm
regenboog	een boog van regen(druppels), ontstaan als waterdruppels door de zon worden beschenen
regenmeter	instrument om de hoeveelheid neerslag in een bepaalde tijd te meten
regenpijp	een buis die aan een dakgoot is bevestigd om het regenwater af te voeren
reliëf	natuurlijke oneffenheid van een oppervlak
remote sensing	methode waarbij op afstand waarnemingen gedaan worden
reservoir	natuurlijk of kunstmatig gebied om water op te slaan
residu	niet of slecht afbreekbare stof die in een organisme of systeem aanwezig blijft
resistentie	weerstandsvormogen van een organisme tegen stoffen als bestrijdingsmiddelen
respiratie	ademhaling van een organisme
retentiegebied	gebied om water in geval van piekaanvoeren tijdelijk vast te houden
retourslib	actiefslib dat na afscheiding van het effluent aan het proces wordt teruggevoerd
rietoever	waterkant waarlangs overwegend riet groeit
ringvaart	vaart rondom een polder, gebruikt om het overtollige water weg te pompen
riolgemaal	technische voorzieningen voor het verpompen van rioolwater
rioloverstort	drempel waarover zo nodig afvalwater uit het riool op oppervlaktewater stroomt
rioolstelsel	technische ondergrondse voorziening voor inzameling en transport van afvalwater
rioolwater	afvalwater dat met een rioolstelsel is verzameld
rioolwatertransportleiding	buisen waardoor rioolwater wordt afgevoerd
rioolwaterzuiveringsinstallatie	installatie waarin het afvalwater wordt gezuiverd
rivier	brede slingerende natuurlijke waterloop voor de afwatering van een stroomgebied
rivierbed	lage deel van een rivierdal waardoor meestal de gehele afvoer plaatsvindt
riviermonding	plaats waar een rivier uitmondt in zee of in een meer
roller	golf die niet voorover stort

rood getij	kleurverandering van zeewater door abnormale groei van planktonische organismen
roostergoed	materiaal dat door roosters is tegengehouden, bijv. in een zuiveringsinstallatie
ruimerbrug	constructie voor aandrijving en ophanging van ruimers van slib of drijfslag
saliniteit	mate van opgeloste zouten in (zee)water
Salmonelle bacterie	bacterie die salmonellose veroorzaakt, voorkomend in darmen van mens en dier en verspreid via ontlasting en urine
sanering	verwijderen van vervuillingsbron om ecologische reden of volksgezondheid
saprobie	overmatige verontreiniging met organische stoffen
saproob water	water met rottende stoffen
Sargassozee	deel van Atlantische Oceaan ten zuiden van Bermuda-eilanden, plaats van herkomst van de rivierpaling
schiereiland	grotendeels door water omgeven land, aan één zijde verbonden met land
school	aaneengesloten menigte van gelijksoortige vissen
schor	buitendijks aangeslibd land, dat bij gewone vloed niet meer onderloopt
schouw	periodieke inspectie van waterkeringen en waterlopen ter controle op onderhoud
schuif	apparaat waarmee een leiding kan worden afgedicht
schutsluis	afsluitbaar mechanisme om schepen naar een ander waterniveau te brengen
schutten	schip door een schutsluis in hoger of lager waterniveau brengen
Secchi-schijf	ronde wit/zwarte schijf voor het meten van zichtdiepte in water
sediment	afzetting van materiaal door verwerking en erosie van het vaste aardoppervlak
sensor	apparaat voor de meting van bijv. temperatuur, licht, druk, elektriciteit
septic tank	ondergrondse opslagtank voor afvalwater van huizen zonder aansluiting op riool
simulatie	voorstelling van een gebeurtenis in een model
slib	in stromend water meegevoerd fijn materiaal, dat na afzetting nog veel water bevat
sloot	gegraven lijnvormige waterloop
sluis	afsluitbare waterkering om water door te laten of tegen te houden
soort	verzameling individuen die in belangrijke kenmerken met elkaar overeenkomen
spaarbekken	reservoir waarin water wordt verzameld om later gebruikt te worden
specie	door uitgraven of baggeren verkregen grond
spreng	gegraven of verlegde beek, vaak gebruikt voor aandrijving van watermolens
springtij	meest ontwikkelde getijde, kort na nieuwe of volle maan
spuien	lozen van water door gebruik van niveauverschil
spuisluis	uitwateringssluis
stagnant water	stilstaand water
stedelijk gebied	dicht bebouwd gebied, zoals woongebieden en bedrijventerreinen
steiger	constructie boven het water voor het afmeren van schepen of woonschepen
stikstof	gas, voorkomend in de lucht en vrijkomend bij stikstofverwijdering
storm	verstoorde atmosfeer. natuurgeweld of overig onplezierig weer
stormvloed	hoogwaterperiode tijdens storm waarin waterpeil een vastgestelde waarde bereikt
stormvloedkering	keersluis die gesloten wordt bij zeer hoge buitenwaterstanden
stratificatie	gescheiden lagen in een waterbekken door temperatuur- en dichtheidsverschillen
streefwaarde	niveau van een bepaalde stof waaronder het risico verwaarloosbaar is
stroomafwaarts	naar de riviermonding gericht
stroomgebied	gebied vanwaar al het oppervlaktewater op één plaats wordt afgevoerd
stuurboord	rechterkant van een vaartuig wanneer men van achteren naar voren kijkt
stuw	vaste of beweegbare constructie om het waterpeil bovenstrooms te regelen
substraat	vast materiaal, zoals zand en dood of levend blad, waarin organismen leven
sulfaat	geoxideerde vorm van zwavel
symbiose	langdurig samenleven van verschillende soorten organismen met voordeel voor beide
synergie	onderling versterkende werking van samenwerkende stoffen

talud	kunstmatige glooiing, schuine kant van een dijk of sloot, enz.
teen	voet van een dijk
telemetrie	bedrijfsvoering op afstand, bijvoorbeeld van een gemaal of stuw
terp of wierde	kunstmatige heuvel als vluchtplaats bij overstroming, vaak permanent bewoond
territoriale wateren	wateren grenzend aan een land waarbinnen dit land zijn wetten kan bepalen
terugslagklep	klep die het terugstromen van water voorkomt
thermische verontreiniging	verontreiniging door warm water, vaak koelwater
titratie	analysemethode om te bepalen hoeveel van een stof in een watermonster zit
toetsen	controleren of de bestaande toestand voldoet aan de eisen
topkaart	topografische kaart, vaak met een schaal 1: 10.000 of 25.000 of 50.000
topografie	plaatsbeschrijving
toxisch	giftig
tracé	aslijn van een ontworpen dijk, weg, kanaal e.d.
transpiratie	verdamping vanuit de bodem via de planten naar de atmosfeer
traverseren	oversteken van stromend water door schuin tegen de stroming in te varen
trofie	voeding van algen en planten met voedingsstoffen als stikstof en fosfor
troposfeer	onderste laag van atmosfeer (dikte ca. 15 km) waarin weersverschijnselen optreden
tsunami	enorme golf door een aardbeving, zeebeving of vulkaanuitbarsting
tunnel	verbinding van twee punten onder water of ondergronds
tyfus	infectie door Salmonellabacteriën
typologie	leer van de indeling in soorten met gemeenschappelijke eigenschappen
uiterwaard	land langs een rivier tussen zomer- en winterdijk, in de winter vaak onder water
uitlaat	opening waardoor water stroomt
uitspoeling	weglopen via grondwater in oppervlaktewater van stoffen als fosfaat en stikstof
uitwateringssluis	doorlaatsluis voor afvoer van overtollig water
vaargeul	deel van de vaarweg dat voor de scheepvaart op diepte gehouden moet worden
vaart	soort kanaal, vaak gegraven voor de afvoer van turf
vaarwater	deel van de vaarweg dat feitelijk door de scheepvaart kan worden gebruikt
vaarwegbeheerder	instantie die belast is met het onderhouden van de vaargeul
veen	grondsoort die bestaat uit afgestorven plantenresten
vegetatie	rijkdom aan planten in structuur en soortenaantal
veilig water	water dat geen schadelijke bacteriën, giftige materialen of chemicaliën bevat
ven	voedsel- en kalkarm ondiep water op zandgronden
verbindingszone	verbinding tussen natuurgebieden om migratie mogelijk te maken
verbraseming	toename van brasem door vermesting en afwezigheid van snoek
verdamping	overgang van water of ijs in waterdamp
verdroging	onbedoeld effect door daling van grondwaterstand op bos, natuur en landschap
vergunning	overheidstoestemming op basis van een wet of verordening
verhang	verschil in waterhoogte tussen twee punten, berekend per vaste afstand, bijv. km
verlaat	installatie voor lozen van water, sluis
verlanden	dichtgroeien van open water met waterplanten
vermesting	verstoring natuurlijke balans door te veel fosfor en stikstof
verontreiniging	inbreng van stoffen lucht, water of bodem die schadelijk zijn voor de gezondheid
verrotting	vertering van organisch materiaal in zuurstofloze omstandigheden
verval	verschil in waterhoogte tussen twee punten op een bepaald tijdstip
vervuilingseenheid	rekeneenheid om de vervuilingswaarde van afvalwater aan te duiden
verzadigde zone	deel van de bodem waarin de poriën geheel met water zijn gevuld
verziltig	toename van zoutgehalte in oppervlaktewater, grond of grondwater
verzuring	zuurder worden van de lucht door zwavel- en stikstofdioxiden en ammoniak
vijver	klein opslagreservoir voor water

vijzel	spiraalvormig apparaat voor verpompen van water
virussen	kleinste levensvorm, die geen cel bezitten en vaak ziekten veroorzaken
vispassage	kunstmatige passage voor de vistrek bij kunstwerken in wateren
vistrap	constructie waarmee vis zich stapsgewijs naar hoger waterniveau kan verplaatsen
vliet	geul waarin het water snel stroomt
vloed	hoog water, het stijgen van de waterspiegel na eb
voedselketen	doorgeven van voedsel door producenten aan consumenten
Vogel- en Habitatrichtlijn	Europese richtlijnen ter bescherming van leefgebieden van planten en dieren
voorbezinktank	bassin waar door bezinking rioolslib en water worden gescheiden
vuilvracht	verontreinigde of zuurstofbindende stoffen per tijdseenheid
waakhoogte	hoogte van een waterkering boven een optredende waterstand
waal of wiel	diepe waterkolk, ontstaan door een dijkbreuk
wad	bij eb grotendeels droogvallend gebied van zand en slib
wadi	infiltratiesysteem waarbij regenwater wordt geborgen in een verlaagde groenzone
wantij	getijverandering zonder stroming door getijgolven vanuit twee richtingen
wassen	stijgen van de waterspiegel door toenemende waterafvoer
water	algemeen over de gehele aarde verbreide vloeistof zonder kleur, reuk of smaak
waterbeheer	geheel van onderzoekingen, plannen, technische werken en bestuurlijke maatregelen, voor doelmatig beheer van grond- en oppervlaktewater
waterbeheerder	organisatie die verantwoordelijk is voor een hydrologisch systeem
waterbeheersing	meten en regelen van afvoer, peilen en stroomsnelheden voor het waterbeheer
waterberging	tijdelijk of langdurig bergen van (regen)wateroverschotten uit de omgeving
waterbodem	bodem onder het oppervlaktewater
waterbouwkunde	kennis van werken om waterstromen te beperken of te leiden
waterconservering	opslag van water tijdens natte periodes om in droge periodes te gebruiken
waterdiepte	afstand tussen waterspiegel en bodem van een waterloop
waterhuishouding	manier waarop water wordt opgenomen, verplaatst, gebruikt, verbruikt en afgevoerd
waterhuishoudingsplan	strategisch plan over waterhuishouding
waterinlaat	inlaten in een watersysteem van water
waterkering	waterkerende of scheidende hoogte en daarin de waterkerende elementen
waterkwaliteit	oordeel over de geschiktheid van water voor een bepaald aangewezen doel
waterloop	langgerekte verlaging in het terrein met permanent of periodiek stromend water
waternavel	uitheemse waterplant die het ook in de Nederlandse wateren uitstekend doet
wateroverlast	overvloedige hoeveelheid water die tot overstroomd terrein en ongemak leidt
waterplan	gemeentepan om alle aspecten van water in samenhang aan te pakken
waterschap	organisatie belast met zorg voor kwantiteit en kwaliteit van oppervlaktewater
waterschapsomslag	belasting voor de zorg voor waterkwantiteit en waterkeringen
waterspiegel	benaming voor de oppervlakte van water
waterval	waterstroom die recht naar beneden stort
waterwinning	oppompen of wegpompen van water voor industrie of drinkwaterwinning
waterzuivering	behandeling van afvalwater voor proceswater of drinkwater
wegzijging	neerwaartse stroming van (grond-)water door slecht doorlatende laag
wetland	ondergelopen of verzadigd gebied met daaraan aangepaste vegetatie
wier	andere naam voor alg
xenobiotisch	van nature niet in het milieu voorkomend
zandvanger	bassin met geringe stroomsnelheid om zand te laten bezinken
zeebeving	aardbeving waarvan het epicentrum onder het zeeoppervlak ligt
zeedijk	tegen de zee opgeworpen dijk langs de kust, die zout water keert
zeemijl	internationale zeemijl: 1.852 m

zeereep	duinenrij onmiddellijk langs het strand
zeewering	hoogwaterkering langs de zee
zeewind	koele wind in de zomer van zee naar land
zegen	net van grote lengte en geringe hoogte, waarmee de vis wordt achtervolgd
zelfreinigend vermogen	vermogen van water- en oeverplanten om nutriënten en slib te binden en zo de waterkwaliteit te verbeteren
ziekte van Weil	ziekte veroorzaakt door Leptospira-bacteriën, die zich in nieren nestelen
zinker	ondergrondse leiding die een waterloop kruist
zinkstuk	vlechtwerk ter bescherming van delen van de vooroever
zoet water	water met een chloridegehalte lager dan 300 mg/l
zomerbed	oppervlakte die bij gewoon hoog zomerwater door de rivier wordt ingenomen
zomerdijk	dijk die alleen het lage water tijdens de zomer kan keren
zooplankton	dierlijk plankton
zout water	water met een chloridegehalte hoger dan 10.000 mg/l
zoute kwel	binnendringend zeewater via de ondergrond
zure regen	regen met lage zuurgraad door atmosferische verontreinigingen als zwaveloxiden
zuurstof	gas waar de lucht voor 21% uit bestaat
zware metalen	cadmium, chroom, koper, kwik, lood, nikkel en zink; giftig en niet afbreekbaar